

Organizacija za europsku sigurnost i suradnju
Misija u Republici Hrvatskoj
Glavni ured

**OSNOVNO IZVJEŠĆE: INSTITUCIJE ZA LJUDSKA PRAVA U HRVATSKOJ I
PRAVO NA SUĐENJE U RAZUMNOM ROKU**

29. srpnja 2005.

Odgode u sudskim i upravnim postupcima koje dosežu razinu kršenja prava na pošteno suđenje i dalje zaokupljaju institucije u Hrvatskoj koje se bave ljudskim pravima, što je istaknuo i Europski sud za ljudska prava (Europski sud). Iako je primarni cilj reforme pravosuđa uklanjanje velikog broja zaostalih predmeta u Hrvatskoj, suci, uključujući suce Vrhovnoga suda, i dalje se bave nesudačkim dužnostima koje oduzimaju mnogo vremena, poput provedbe izbora¹. Neki suci su procijenili kako provode do 20% svoga radnog vremena baveći se izborima, čime se umanjuju pozitivna postignuća u smanjenju broja zaostalih predmeta². Rješavanje problema zaostalih predmeta stoga je neodvojivo povezano s reformom izbornoga zakona.

Ustavni sud i dalje služi kao glavno nadzorno tijelo za odgode u sudskim postupcima³. U 2004. godini Ustavni sud je donio odluku u otprilike 550 tužbi podnesenih zbog nerazumnih odgoda na sudovima, utvrdivši postojanje povrede u više od polovice njih⁴. U prvih pet mjeseci 2005. Ustavni sud nastavio je djelovati još bržim tempom, utvrdivši postojanje povreda u predmetima u kojima su odgode iznosile do 32 godine⁵. Ustavni sud je u veljači 2005. godine izvijestio Sabor kako veliko povećanje broja zaprimljenih tužbi u kojima se navode ustavne povrede uslijed sudskih odgoda predstavlja prijetnju njegovoj sposobnosti da služi kao učinkovit domaći pravni lijek⁶. Ustavni sud je predložio nekoliko reformi kako bi se uklonilo ovo opterećenje⁷. Međutim, Sabor do danas nije poduzeo nikakve aktivnosti u svezi s predloženim reformama.

¹ Početkom srpnja Vlada je prosljedila Saboru nacrt zakona kojim bi se uspostavilo stalno izorno povjerenstvo odgovorno za provedbu izbora koje bi zamijenilo sadašnji ad hoc sustav koji se oslanja na pravosuđe.

² U prva četiri i po mjeseca 2005. godine suci na državnoj i lokalnoj razini bili su uključeni u tri kruga izbora, dva za predsjedničke izbore u siječnju te jedan krug za lokalne izbore u svibnju. Predsjednik Vrhovnog suda kao i troje suca članovi su ad hoc Državnog izbornog povjerenstva.

³ U prvih pet mjeseci 2005. godine Ustavni sud je donio odluku u 288 predmeta u kojima su se navodile nerazumne sudske odgode, utvrdivši povrede i dodijelivši odštetu u 62% predmeta (180). Od ukupno 505 odluka kojima se utvrđuju takve povrede, više od 90% (456) doneseno je u proteklih godinu i po dana dok ukupan iznos dodijeljenih odšteta prelazi 618.000 eura.

⁴ Predmeti u kojima Ustavni sud nije pronašao pretjerane odgode predmetom su nagodbi na Europskom sudu. Vidjeti npr. *Trivić protiv Republike Hrvatske*, *Miljuš protiv Republike Hrvatske*, (Ustavni sud nije utvrdio povredu prava na razumno suđenje u predmetima koji su trajali jedanaest, odnosno dvanaest godina).

⁵ U-III A-2410/2004 od 24. veljače 2005. (Narodne novine 37/05). Ustavni sud utvrdio je kako to što splitski sudovi 32 godine nisu donijeli konačnu presudu predstavlja povredu ustavnoga prava na suđenje u razumnom roku te je naložio Županijskom sudu u Splitu donošenje odluke u roku od tri mjeseca, a dodijelio je i odštetu.

⁶ U-X-835/2005 od 24. veljače 2005. (Narodne novine 30/05). Ustavni sud uočio je kako je broj i duljina zaprimljenih tužbi koje se odnose na odgode u postupcima u jednoj godini porastao sa 64 u 2000. na 925 u 2004. godini (otprilike 14 puta više), što čini gotovo 20% svih tužbi zaprimljenih u 2004. U prvih pet mjeseci 2005. godine Ustavni sud je zaprimio 610 takvih tužbi.

⁷ Ustavni sud je preporučio reformu svoje nadležnosti, Ustavnoga zakona o Ustavnom sudu kao i Zakona o sudovima kako bi se napravila preraspodjela tereta kada je riječ o rješavanju takvih tužbi. Ustavni sud je utvrdio

Ozbiljnost odgoda pred najvišim sudovima u Hrvatskoj također je istaknuo i Europski sud u prvoj polovici 2005. Europski sud je u četiri predmeta utvrdio kako su odgode Vrhovnog suda kod odlučivanja u građanskim parnicama i kaznenim predmetima za više od tri godine bile prekomjerne⁸. Slično tomu, Europski sud je zaključio kako je odgoda u trajanju od više od tri godine pred Ustavnim sudom predstavljala povredu prava na suđenje u razumnom roku⁹.

Ozbiljnost sudskih odgoda uočio je i Pučki pravobranitelj koji je, unatoč tomu što nema nadležnost nad pravosuđem, nastavio u 2004. godini zaprimati sve veći broj takvih pritužbi¹⁰. Zaključivši kako uporno zaprimanje pritužbi navodi na zaključak kako ne postoji učinkovit domaći pravni lijek za povrede prava na pošteno suđenje, pučki pravobranitelj je predložio da Sabor proširi nadležnost te institucije kako bi uključila nadzor nad određenim aspektima rada pravosuđa¹¹. Prijedlog je odmah izazvao negativne reakcije od strane Hrvatske udruge sudaca¹².

Prekomjerne odgode u upravnim postupcima i dalje su pitanje koje izaziva posebnu zabrinutost. Krajem 2004., Europski sud je uputio Vladi na komentar zahtjev u kojem se navode nerazumne odgode u upravnom postupku¹³. Pučki pravobranitelj također je istaknuo odgode na upravnim tijelima kao i na Upravnom sudu, jer njegova institucija vrši poseban nadzor nad upravnim tijelima¹⁴. Iako je pučki pravobranitelj naznačio kako do odgoda koje prekoračuju propisane rokove u donošenju odluka djelomice dolazi zbog čimbenika koji su izvan kontrole državnih dužnosnika¹⁵, on je uočio kako je praksa upravnih tijela također doprinijela odgodama. On je posebice naznačio da predmeti često više puta putuju tamo-amo između prvostupanjskih i drugostupanjskih upravnih tijela. Pučki pravobranitelj je također pripisao odgode tome što Upravni sud nedovoljno rabi svoju ovlast odlučivanja o predmetu spora kada utvrdi kako je pojedino upravno tijelo pogriješilo. Sud rutinski šalje takve predmete natrag upravnom tijelu na donošenje nove odluke, što značajno pridonosi duljini postupaka¹⁶.

još dva razloga za povećanje broja neriješenih predmeta, a to su stroga ograničenja nadležnosti Vrhovnog suda (posebice visoka vrijednost predmeta spora) te neuspjeh Vladinih tijela da donesu propise unutar vremenskoga roka koji je odredio Sabor prilikom donošenja zakona.

⁸ *Jelavić-Mitrović protiv Republike Hrvatske, Gudeljević protiv Republike Hrvatske, Debelić protiv Republike Hrvatske, Camasso protiv Republike Hrvatske.*

⁹ *Pitra protiv Republike Hrvatske.*

¹⁰ Od svih pritužbi koje je pučki pravobranitelj zaprimio u 2004. godini, 12% se odnosi na sudske odgode. Godišnje izvješće pučkog pravobranitelja za 2004., travanj 2005., str. 9.

¹¹ Godišnje izvješće pučkog pravobranitelja za 2004., travanj 2005., str. 132. U svrhu izrade takvog nadzornog mehanizma, pučki pravobranitelj je predložio da Sabor razmotri modele iz drugih europskih zemalja u kojima institucije pučkog pravobranitelja imaju ovlasti pristupa sudskoj dokumentaciji i slati upozorenja odnosno intervenirati u sudskim postupcima.

¹² Predsjednik Hrvatske udruge sudaca citiran je u medijima da je izjavio kako bi udovoljavanje zahtjevu pučkog pravobranitelja za nadzornim ovlastima nad pravosuđem «predstavljalo dominaciju zakonodavne vlasti nad sudskom», *Vjesnik*, 18. travnja 2005., str. 4.

¹³ *Božić protiv Republike Hrvatske.* U tužbi se također navodi kako ne postoji učinkovit domaći pravni lijek za osporavanje odgoda u upravnim postupcima s obzirom na to da se statut Ustavnog suda odnosi samo na nadležnost suda da razmatra i rješava prekomjerno trajanje *sudskih* postupaka.

¹⁴ Vladini planovi reforme pravosuđa ne uključuju mjere kako bi se riješili nedostaci koji Upravni sud sprečavaju u pružanju određenih jamstava za pošteno suđenje. Ustavni sud je utvrdio kako Upravni sud ne pruža puna jamstva poštenog suđenja. U-I-745/1999 od 8. studenog 2000. (Narodne novine 112/00).

¹⁵ Među takve čimbenike pučki pravobranitelj je uključio nedostatak financiranja i visok porast broja predmeta tijekom kratkog vremenskog razdoblja.

¹⁶ Godišnje izvješće pučkog pravobranitelja za 2004., travanj 2005., str. 127.

Uočivši kako država nema mehanizam za praćenje načina na koji se odvijaju upravni postupci, pučki pravobranitelj je Saboru predložio nekoliko reformskih mjera koje bi mogle biti od pomoći u rješavanju problema odgoda¹⁷. Pučki pravobranitelj je također iznio prijedloge za reformu državne uprave, uključujući potrebu za nastavkom decentralizacije, kojom bi se lokalnim jedinicama omogućilo učinkovitije rješavanje upravnih pitanja.

¹⁷ Pučki pravobranitelj je predložio osnivanje registara u svakom ministarstvu, kao i središnjeg registra u Središnjem državnom uredu za opću upravu, kako bi se pratili upravni postupci. Registri bi služili kao baza podataka za redovno izvješćivanje Saboru i Vladi. Godišnje izvješće pučkog pravobranitelja za 2004., travanj 2005., str. 127.
